

АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

Початок повномасштабної війни в Україні у 2022 році поставив перед комерційними банками безпрецедентні виклики. Різке загострення безпекової ситуації, економічна нестабільність, проблеми з логістикою, комунікаціями та інфраструктурою – все це вимагає від банківської системи надзвичайно гнучкої, оперативної та стратегічної адаптації. Фінансові установи були змушені оперативно змінювати свої стратегії та операційні процеси, щоб забезпечити стабільність та безперервність надання послуг в умовах воєнного стану.

З перших днів повномасштабного вторгнення багато банків перевели частину працівників на дистанційну роботу. Часто це супроводжувалося терміновим переміщенням головних офісів або дата-центрів у безпечніші регіони. Одночасно банки створювали кризові штаби для оперативного реагування на нові виклики.

Банки активно координують свою роботу з Національним банком України (НБУ), отримуючи рекомендації та нормативні послаблення, які дозволяють стабілізувати діяльність. Це включає тимчасові зміни у валютному контролі, кредитуванні та звітності. Національний банк України також вжив низку заходів для підтримки банківської системи, зокрема:

21 червня 2022 року НБУ відновив вимоги щодо щомісячного/щоквартального погашення боргу в обсязі не меншому, ніж сума нарахованих доходів згідно з бухгалтерським обліком. Крім того, банки зобов'язані аналізувати всю наявну інформацію щодо стану застави на територіях, що зазнали наслідків військової агресії;

З метою надання банкам можливості використати накопичений капітал на часткове покриття збитків, спричинених військовою агресією, НБУ знизив ваги ризику за споживчими незабезпеченими кредитами зі 150% до 100%;

з 11 січня 2023 року НБУ збільшив на 5 в. п. нормативи обов'язкового резервування за коштами на вимогу та коштами на поточних банківських рахунках. Зокрема, норматив у національній валюті зріс з 0% до 5%, а в іноземній валюті — з 10% до 15%. Очікується, що це сприятиме посиленню конкуренції банків за вкладників та збільшенню обсягів строкових гривневих вкладів.

З метою мінімізації фізичних ризиків та забезпечення доступу клієнтів до фінансових послуг, банки активно впроваджували та вдосконалювали онлайн-банкінг, мобільні додатки та інші дистанційні сервіси. Ці заходи спрямовані на підтримку стабільності банківської системи України та адаптацію до нових викликів, спричинених воєнним станом.

У 2023 році банківська система України досягла рекордного чистого прибутку в 86,5 млрд грн, що вчетверо більше, ніж у 2022 році, і на 12% більше, ніж у 2021 році. Це свідчить про ефективну адаптацію банків до нових реалій та їхню здатність генерувати доходи навіть в умовах війни. У 2023 році кількість операцій з використанням платіжних карток становила 7 912,5 млн, а їхня загальна сума – 6 140,8 млрд грн. Частка безготівкових операцій за сумою досягла 65% у загальній сумі операцій із платіжними картками, що перевищує показник 2021 року (61%). Кількість пунктів продажу та надання послуг, які приймають платіжні картки, за підсумками 2023 року перевищила довоєнний рівень на 23,7% і становила 459,7 тис. Це свідчить про активну адаптацію банків до змін у поведінці споживачів та сприяння безготівковим розрахункам.

Таким чином, комерційні банки України продемонстрували високу адаптивність та стійкість, забезпечуючи безперервність фінансових послуг, підтримуючи економіку та зберігаючи довіру клієнтів в умовах воєнного стану. Адаптація банків до умов війни — це не лише вимушений процес, а й прояв гнучкості, соціальної відповідальності та професійної зрілості фінансової системи. Завдяки швидким і продуманим діям, банки продовжують виконувати свою ключову функцію — бути фінансовим оплотом держави навіть у найскладніші часи.